

Regeringen, Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av Promemorian Näringslivets klimatomställning, M2022/01829, svar senast 2022-12-15

Övergripande synpunkter

Ambitionsnivån är reaktiv snarare än proaktiv

Tillväxtanalys har som övergripande inriktning valt att de svenska åtgärderna ska anpassas till EU. Det innebär att lagstiftning och mer skarpa styrmedel ska komma från europeisk nivå och att svenska åtgärder ska handla om underlätta för att nå dessa. Utgångspunkten är därmed att Sverige ska infoga sig i EU:s mål och ambitioner, men inte ha mer ambitiösa mål. Länsstyrelsen menar att det finns goda skäl för att synkronisera mål och åtgärder med de som anges från EU-nivå, men att konsekvensen blir att ambitionsnivån riskerar att bli reaktiv snarare än proaktiv.

Rapporten innehåller många bra förslag, som tillstyrks, men länsstyrelsens uppfattning är att det saknas förslag inom flera områden som är nödvändiga för att nå klimatmålen.

Den regionala nivån saknas

Därutöver saknas den regionala nivån nästan helt i såväl analyser som åtgärdsförslag. Länsstyrelsen menar att det inom flera områden, exempelvis konstruktioner och bostäder samt elektrifiering krävs regional samordning av insatser för klimatomställning för att fullt ut få önskade effekter av såväl lagstiftning som ekonomiska incitament.

Avsnitt 3.1 Elektrifiering

Elektrifieringen är central för näringslivets klimatomställning och detta är ett område i rapporten som vi bedömer saknar en rad åtgärder. De föreslagna åtgärderna tillstyrks.

Nedan följer en särskild kommentar kring ett av rapportens förslag:

Nr 1 Utred ett tvådelat ersättningssystem vid etablering av ny kraft
Förslaget syftar till att utreda ett tvådelat ersättningssystem till det civila samhället och kommunen vilket ska bidra till ökad acceptans och därmed underlätta etablering av ny kraft. En implementerad ersättningslösning av kompensationskaraktär skulle kunna öka den lokala acceptansen, i Västernorrland framförallt i samband med vindkraftsetableringar. En ökad lokal acceptans kan i förlängningen leda till färre överklagade prövningsärenden och därmed skapa förutsättning för snabbare prövningsprocesser. Det är därutöver viktigt att utredningen för önskad effekt också inkluderar kompensationsåtgärder till samebyar med aktiv renskötsel i området för etablering.

Avsnitt 3.2 Markanvändning

Länsstyrelsen tillstyrker de föreslagna åtgärderna. Vi vill samtidigt belysa att när en näring/ett fokusområde blir belyst utifrån endast ett perspektiv, här klimatomställningen, riskerar det att leda till ett stuprörstänk. Syftet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) är inte enbart att bidra till klimatomställning utan till Agenda 2030 och miljömålen överlag. Att då inte lämna stöd för att plantera igen de mest artrika miljöerna vi har i odlingslandskapet (kanske Sverige generellt) är ändamålsenligt utifrån syftet att värna en ekosystemtjänst och en förutsättning för att exempelvis nå miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt och djurliv.

Nedan följer särskilda kommentarer kring några av rapportens förslag och rekommendationer:

Nr 5. Utred omvända auktioner för ökad kolsänka

Förslaget tillstyrkes. Omvända auktioner för ökad kolsänka i skogar skulle kunna ha stor betydelse för att nå miljömålet Levande skogar. Det skulle kunna öka motivationen för privata skogsägare som står och väger mellan att avverka gammal skyddsvärd skog eller låta den stå kvar. Här kunde auktioner överbrygga tiden tills samhället har ställt om till en fossilfri ekonomi och samtidigt bevara biologisk mångfald. I Sverige är det idag brist på gammal avverkningsmogen skog medan den stora volymen skog är tillväxtfas och kan nyttjas först efter år 2035. Trycket på den nu avverkningsmogna skogen med höga naturvärden skulle då minska. Auktioner skulle således göra dubbel nytta genom att temporärt hålla koldioxidutsläpp tillbaka samt utgöra habitat för biologisk mångfald.

Nr 11. Utred styrmedelspaket för långsiktigt hållbart jordbruk

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, liksom ambitionen att få mer sammanhållna styrmedel. Den strategiska planen är ett ekonomiskt starkt styrmedel, men tyvärr försvagas en del av ambitionen med att uppnå exempelvis nationella livsmedelsstrategin och att minska belastningen på redan hårt belastade vattendrag och geografiska områden, genom att medel fördelas nationellt efter odlad areal och antal djur, oaktat om det är lämpligt med ytterligare produktion i det aktuella området.

Avsnitt 3.3 Konstruktioner och bostäder

Länsstyrelsen tillstyrker de förslag som lyfts i rapporten. Länsstyrelsen bedömer därutöver att behovet är stort av en regional aktör som med stöd av lagstiftning och ekonomiska incitament underlättar och driver på för att omställning inom området sker på regional nivå.

Tilläggsförslag: Utred krav på klimatdeklaration ur ett livscykelperspektiv

Rapporten saknar utredning och beskrivning av incitament för att minska klimatpåverkan från byggnader (bostäder, industri, lokaler etc.) ur ett livscykelperspektiv, exempelvis cirkulär ekonomi inom byggprocessen. Val av material och hur byggprocessen ser ut har stor betydelse för en byggnads totala klimatpåverkan. Om en klimatdeklaration ur ett livscykelperspektiv skulle krävas skulle det utgöra ett starkt incitament till mer klimatsmarta byggnader. Då inkluderas byggmaterial, byggprocessen, energiförbrukning, möjlighet till återvinning av material med mera i en och samma ”märkning”. I förlängningen skulle också klimatkrav utifrån ett livscykelperspektiv kunna inkluderas i byggreglerna.

Avsnitt 3.4 Industri

Länsstyrelsen bedömer att rapporten innehåller få konkreta förslag kopplat till industri och miljöfarlig verksamhet, trots att det är ett område med avgörande betydelse för klimatomställningen.

Generellt är lagen om energikartläggning i stora företag är för svag. En del andra länder har mer långtgående regleringar kring vilka som ska omfattas av krav på kartläggningar av hög kvalitet, vilket är önskvärt också i Sverige. För energikartläggningar behövs också fortsatt stöd.

Nedan följer specifika kommentarer kring rapportens förslag och rekommendationer:

Nr 16 Utred CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft

Denna utredning har fokus på klimatnytta och potential till att bidra till energisystemets omställning. Önskvärt vore också att rekommendationer eller vägledning utarbetas avseende i vilken mån CCU-teknik kan utgöra kompensatorisk åtgärd i en prövningsprocess.

Nr 17. Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets klimatomställning

Denna utredning bör även inkludera hur miljöprövningsarbetet kommer påverkas av ambitionshöjningen då prövningsmyndigheterna i stor utsträckning berörs av ambitionshöjningen, vilket direkt påverkar näringslivets möjlighet till omställning.

Avsnitt 4.1 EU-politiken som grundförutsättning

Nr 31 Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik.

Att nå EU-målen inom klimatpolitiken kräver inte enbart en anpassning på politisk nivå utan följdåtgärder utifrån inom exempelvis miljöprövning, där ambitionsnivån påverkar prövningsprocessen, kompetensbehov och antalet prövningar framgent.

Allmänna synpunkter

Flera av rapportens förslag fokuserar på att öka innovationstakten och underlätta teknikskiften inom fastighets-, energi- och industrisektorn. Detta innebär på en övergripande nivå att antalet prövningar i länet kommer att öka, framför allt inom energi- och industrisektorn. Det vi ser framför oss är både nya typer av verksamheter, förändringar av existerande anläggningar, samt ökat antal prövningar avseende vindkraft, både på land och vatten. Denna omställning av energisystemen har redan påbörjats i Västernorrland med prövning av helt nya verksamheter som exempelvis Flagship och Renewcell samt förändring av traditionell massa- och pappersindustri som övergår till att vara mångfacetterade bioraffinaderier. Detta ställer höga krav på länsstyrelsens prövningsverksamhet, dels resursmässigt – att hinna hantera alla inkommande prövningar – och dels kunskapsmässigt, då det är nya processer vars miljöpåverkan vi behöver bygga kompetens inom. För att hantera den omställningstakt som är utgångspunkten i

promemorian och inte skapa flaskhalsar i prövningsprocessen behövs ytterligare resurser till myndighetens prövningsverksamhet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med enhetschef Karin Frejarö som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Mattias Persson (enhetschef samhällsbyggnadsenheten), Maria Höglund (enhetschef miljötillsynsenheten), Maria Lundgren (handläggare miljöprövningsenheten), Per Sander (enhetschef skyddad natur) och Magnus Jensen (handläggare på enheten för hållbar regional utveckling) medverkat.